

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว หมู่ที่ 4
ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์
ของ
นายเสกสรรค์ พลศรี
เลขประจำตัว A4574125

เสนอต่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว หมู่ที่ 4 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2545 เป็นระยะเวลา 10 เดือน

ผลจากการประเมินพบว่าชาวบ้านมีความสนใจในการร่วมกิจกรรมจัดตั้งกองทุนเงินล้านของหมู่บ้านวะกะเจียวในระยะเริ่มแรก แต่เมื่อชาวบ้านได้ดำเนินงานไปซักช่วงระยะเวลาหนึ่ง เงินกองทุนยังไม่เข้าหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านบางส่วน ไม่ได้ให้ความสนใจร่วมกับกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน หันไปทำงานที่ทำอยู่ประจำของตัวเองมากกว่า ทำให้ไม่เกิดความสามัคคีของกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้นทำให้เกิดความไม่เข้มแข็งในการดำเนินงานกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน และเมื่อกองทุนเงินล้านเข้ามาถึงหมู่บ้านคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนก็เหลือเวลาประมาณ 4 เดือน ก็จะหมดวาระการทำงานลง และประกอบกับสมาชิกกองทุนยังไม่มีความต้องการที่จะใช้เงิน ดังนั้นกรรมการจึงได้ทำการประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและตกลงกันกับเงินกองทุนก้อนนี้ โดยมีผลการประชุมว่าจะให้กรรมการชุดเก่าหมดวาระหน้าที่ในการจัดการบริหารลงก่อน แล้วจึงทำการเลือกสรรจัดตั้งกรรมการชุดใหม่ขึ้นมาจึงค่อยดำเนินการจัดการให้สมาชิกทำการกู้เงินไปลงทุน ซึ่งกรรมการจัดการกองทุนชุดเก่าจะหมดวาระการทำงานในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 และจะทำการเลือกกรรมการชุดใหม่ในเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2545 ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกกู้เงินกองทุนหมู่บ้านได้ในประมาณเดือน กันยายน พ.ศ. 2545

ดังนั้นจากการที่ยังไม่มีสมาชิกของหมู่บ้านวะกะเจียวรายใดทำการเขียนโครงการขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านไปลงทุน ทำให้ไม่สามารถทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านได้ เพราะยังไม่เกิดกิจกรรมในการกู้เงินไปลงทุน และเงินก็ยังคงอยู่ในธนาคารครบหนึ่งล้านบาทเท่าเดิม

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบได้พิจารณา
สารนิพนธ์ฉบับนี้ เห็นควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขา
การบริหารและการจัดการและการประเมิน โครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(.....)

คณะกรรมการการสอบ

.....ประธาน
(.....)

.....กรรมการ
(.....)

.....กรรมการ
(.....)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาการบริหารและการจัดการและการประเมิน โครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาและคำแนะนำจากหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณรัฐบาลที่คิด โครงการอันมีประโยชน์นี้ขึ้นมาถึงแม้จะเป็นช่วงระยะเวลาที่ไม่มาก แต่ก็ทำให้ข้าพเจ้ารู้จักระบบการทำงานเข้ากับชาวบ้านในหมู่บ้าน และการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้าน

ขอขอบคุณอาจารย์พิเศษและบุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่เสียสละเวลาการทำงานเข้ามาดูแลงานในส่วนที่รัฐบาลได้มอบหมายมาให้ และพยายามทำความเข้าใจศึกษากับระบบการทำงานถึงแม้จะเป็นระบบงานใหม่ที่ต้องลองผิดลองถูกของทั้งคณะอาจารย์และผู้ที่เข้ามาศึกษากว่าคือยังเป็นระบบงานที่ยังใหม่ทั้งคณะอาจารย์และนักศึกษาและไม่เคยเจอระบบการเรียนการสอนที่มีจำนวนปริมาณมากขนาดนี้มาก่อน

ขอขอบคุณตัวเองที่ได้มาเจอกับระบบการทำงานของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่อยากจะมีการทำงานเป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเอง ที่จะพยายามปรับปรุงไม่ให้เหมือนกับสถาบันราชภัฏ และอยากจะทำอะไรใหม่ก็เปลี่ยน ขอขอบคุณจริงๆ

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เสกสรรค์ พลศรี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. นโยบายกองทุนหมู่บ้าน.....	6
2. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	6
3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	7
4. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านกับระเบียบที่เกี่ยวข้อง.....	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว.....	11
6. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	14
7. แบบคำขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อม ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	15
8. การพิจารณาเงินกู้สำหรับ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	15

เรื่อง	หน้า
9. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	16
10. หลักการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	17
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	18
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	18
2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	21
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมิน โครงการ.....	21
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	24
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	25
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมิน โครงการ.....	28
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	28
1.1 บริบทระดับประเทศ.....	28
1.2 บริบทระดับท้องถิ่น.....	32
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม.....	36
2.1 ผลการประเมิน โครงการของหน่วยระบบ A.....	37
2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B.....	38
3. สรุป.....	38
บทที่ 5 สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	39
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	39
2. วิธีดำเนินการ.....	41
3. ผลการดำเนินการ.....	41
4. อภิปรายผล.....	42
5. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ.....	42

เรื่อง	หน้า
6. การเกิดองค์กรเครือข่ายเรียนรู้.....	43
7. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย.....	43
8. ผล โดยตรงและผลกระทบต่างๆ.....	43
9. ข้อเสนอแนะ.....	44
บรรณานุกรม.....	46
ภาคผนวก.....	47

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ในการทำสารนิพนธ์เกี่ยวกับบริบทของหมู่บ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา จากโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล นำโดยนายกรัฐมนตรี ฯพณฯ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ให้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีสาระสำคัญให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดปัญหาความยากจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้คือ ประชาชนได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวสู่เศรษฐกิจใหม่ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย ทั้งยังสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นจน ได้รับการอนุมัติการจัดตั้งกองทุน และได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว ซึ่งการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของบ้านวะกะเจียวนี้มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการทั้ง 15 คน ซึ่งได้รับการเลือกตั้งขึ้นตามระบอบประชาธิปไตย โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีความตั้งใจจริงในการทำงาน โดยผ่านความเห็นชอบของสมาชิกในหมู่บ้าน และเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีมีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา เป็นการสร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่งเสริมให้

บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกากระทำได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สำหรับบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. การศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการ

เป็นการศึกษาแบบให้ชุมชนท้องถิ่น เป็นกรณีศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นหลักสูตรดังกล่าวจะเน้นภาคปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือให้เกิดการเรียนรู้แบบผสมผสานความรู้สากลที่เป็นทฤษฎีกับความรู้ท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม

2. ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุน

เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ตามที่กฎของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้ และเพื่อเป็นการบูรณาการการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการเข้าด้วยกัน

3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุนให้มีประสิทธิภาพ

โดยมีเป้าหมายคือ ให้การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพ ผู้กู้เงินจากกองทุนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ และชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

4. ผลงานฉบับสุดท้ายคือ สารนิพนธ์ ซึ่งนักศึกษาจะต้องส่งเมื่อจบหลักสูตรการเรียนการสอน

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ในการจัดตั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อทราบผลของการดำเนินงานจึงกำหนดให้มีการประเมินผลโครงการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้ง 5 ข้อหรือไม่ ซึ่งวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนใน หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อ ให้เกิดปัญหา

3. เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้

4. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ได้นำมาใช้ปฏิบัติการจริง โดยการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่รับผิดชอบ ด้วยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วม ซิพพีโมเดล (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมิน โครงการ โดยที่ตัวอักษร CIPP มีความหมายดังนี้

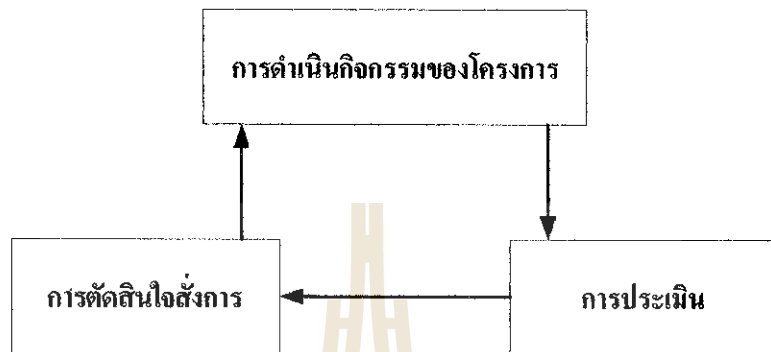
C ย่อมาจาก	Context	คือบริบทของหน่วยระบบ
I ย่อมาจาก	Input	คือปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P ย่อมาจาก	Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P ย่อมาจาก	Product	คือผลผลิตของหน่วยระบบ

จากกระบวนการ CIPP Model นี้สามารถแบ่งการตัดสินใจควบคู่กับการประเมินโครงการดัง กล่าวได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง
3. การตัดสินใจในการปฏิบัติ

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า CIPP Model เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ โดยสามารถแสดงเป็นแผนได้ดังรูปนี้

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนของหมู่บ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ผู้ประเมินมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระเบียบ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. เข้าไปศึกษาการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุน
3. ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ชิพพีโมเดล ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ มาวิเคราะห์กองทุนของหมู่บ้านวะกะเจียวและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูลในครั้งนี้
4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลจากแบบรายงาน บร.1 – บร.12 บางส่วนต้องทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
5. นำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่จะต้องเขียนสารนิพนธ์
6. ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวก จนสมบูรณ์ ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ มีดังนี้

1. ได้ทราบว่าภารกิจที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถช่วยพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนตามนโยบายรัฐบาลที่ตั้งไว้จริงหรือไม่
2. ได้ทราบว่าท้องถิ่นที่ผู้ศึกษาเข้าไปศึกษาว่าคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านสามารถบริหารเงินกองทุนได้เอง ตลอดจนสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือไม่
3. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
4. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระหว่างหมู่บ้านและชุมชน ตลอดจนทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ผู้ศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่างๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระ และหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการ ประเมินครั้งนี้มีความถูกต้อง และมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระ และประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 5 ตอน ได้แก่

1. นโยบายกองทุนหมู่บ้าน

รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำอง ฯพณฯ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วนและได้แถลงต่อรัฐบาลถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

2. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคน และครัวเรือนการควบคุมดูแลกันในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน สังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ เป็นต้น

2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

3. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการ และด้านการจัดการกองทุน

4. การติดตามและการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส และประสิทธิภาพ

3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง

3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

กล่าวโดยสรุปแล้ว กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง เป็นกองทุนรวมในระดับชาติ เพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่ง ชุมชนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนบริหารจัดการกันเอง ภายใต้ปรัชญา การร่วมคิดและดำเนินการ โดยกระบวนการประชาสังคม และการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง และบริหารจัดการการเงินกองทุนหมุนเวียนให้นำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ผลแห่งการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

4. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากหมวดที่ 1 สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ทั้งนี้ยังประกอบไปด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เมื่อครบกำหนดวาระตามวาระหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุน
3. จัดทำร่างกฎหมาย กทบ. เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษาและจัดสรรเงินกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการและการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการตามระเบียบ
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหาร สามารถขอเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานได้
10. รายงานผลการดำเนินงาน ให้คณะรัฐมนตรีปีละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายกำหนด

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางในการบริหาร
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ
6. สนับสนุนให้มีการประชุมและฝึกอบรมบุคลากร
7. เสนอความคิดเห็น สนับสนุน ปรีกษาหารือ แก่คณะกรรมการ
8. รายงานผลการปฏิบัติงาน

4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวดที่ 1 ชื่อความทั่วไป

หมวดที่ 1 กล่าวถึงความหมายของคำที่ใช้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

หมวดที่ 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวดที่ 2 กล่าวถึงปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน แหล่งเงินทุน โดยมาจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล เงินกู้ยืม ดอกผลหรือประโยชน์จากกองทุน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงกฎข้อบังคับที่คณะกรรมการต้องปฏิบัติในการจัดสรรเงินกองทุนแก่สมาชิกกองทุนด้วย

หมวดที่ 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นรองประธาน นอกจากนี้ยังประกอบด้วยปลัดกระทรวง และอธิบดีกรมต่างๆ ด้วย

คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินกองทุน
2. สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณะอนุกรรมการ
3. บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ
4. ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบข้อบังคับกองทุนตามแผนงานของรัฐ
5. แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

หมวดที่ 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด โดยให้ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนจากกระทรวงต่างๆ และธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน้าที่ของคณะอนุกรรมการระดับจังหวัดมีดังนี้

1. รับเงินทะเบียนกองทุน
2. ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน
3. สนับสนุนความพร้อม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน
4. จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกองทุนต่างๆ ในจังหวัด
5. รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด
6. แต่งตั้งคณะทำงาน และปฏิบัติตามหน้าที่อื่น

หมวดที่ 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และคุณสมบัติที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด หน้าที่อำนาจความรับผิดชอบของคณะกรรมการมีดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์
2. ออกระเบียบหลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน
3. รับสมาชิกและจัดทำระเบียบสมาชิก
4. ดำรงและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
5. พิจารณาการให้กู้
6. ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
7. จัดประชุมสมาชิกเพื่อทำการตกลง
8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ในหมวดนี้กล่าวถึงแหล่งที่มาของเงินกองทุน และคุณสมบัติของสมาชิกกองทุน เงื่อนไขการจัดประชุมของสมาชิกกองทุน และสิทธิของสมาชิกกองทุนในการออกเสียงในที่ประชุม

หมวด 7 กองกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึงเงื่อนไขการกู้ยืมเงินของสมาชิกกองทุน คือรายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท รวมทั้งระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกผู้กู้จะต้องปฏิบัติ การชำระเงินคืน ระยะเวลาการชำระเงินคืนและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ต้องชำระ

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และแจ้งให้สมาชิกทราบ และมีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ และกำหนดให้ทำทำงบการเงินภายใน 30 วันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี และกำหนดให้จัดสรรกำไรสุทธิตามหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ในวาระเริ่มแรกให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนเพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการเลือกคณะกรรมการกองทุน ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านวะกะเจียว

หมู่ 4 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

มีสาระสำคัญสรุปโดยย่อ ได้ดังนี้

- ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บ้านวะกะเจียว”
- ข้อ 2 สำนักงานกองทุน ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 9 หมู่ 4 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป
- ข้อ 4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิก ส่งเสริมการออม บริการให้กู้ยืม และพัฒนาจิตใจสมาชิกให้มีจิตใจดี มีคุณธรรม

ข้อ 5 แหล่งที่มาของเงินกองทุนประกอบด้วย เงินได้รับจัดสรร เงินบริจาค เงินค่าหุ้น เงินฝากสัจจะ และเงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน

ข้อ 6 คุณสมบัติของสมาชิก ต้องเป็นผู้อาศัยอยู่ในบ้านวะกะเจียว ไม่น้อยกว่า 1 ปีและเป็นผู้มีคุณธรรม

ข้อ 7 การสมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องยื่นคำขอเข้าเป็นสมาชิก และมีคุณสมบัติตามข้อ 6

ข้อ 8 ผู้เป็นสมาชิกต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากสัจจะภายใน 3 วัน นับจากวันได้รับแจ้งเข้าเป็นสมาชิก

ข้อ 9 การขาดจากการเป็นสมาชิกคือ ดาย ลาออก วิกลจริต ฝ่าฝืนระเบียบกองทุน ปิดบังความจริง นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และคุณสมบัติไม่ตรงข้อ 6

ข้อ 10 สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันใดๆ กับกองทุนสามารถลาออกจากการเป็นสมาชิกได้

ข้อ 11 ผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกสามารถยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ต้องขาดจากการเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ปี

ข้อ 12 การเป็นสมาชิกในเบื้องต้น ให้สมาชิกร่วมบริจาคเพื่อเป็นทุนในการดำเนินการโดยความสมัครใจ

ข้อ 13 ราคาหุ้นละ 10 บาท สมาชิกต้องถืออย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด

ข้อ 14 วิธีการชำระค่าหุ้นสมาชิก สามารถชำระโดยเงิน ผลผลิตทางเกษตร ผลผลิตทางเกษตรแปรรูป งานจักสาน อาหารแปรรูปที่เก็บได้นาน ทรัพย์สินอื่นๆ หรือชำระโดยใช้แรงงานของสมาชิก

ข้อ 15 เงินฝากสัจจะสมาชิก ต้องส่งทุกเดือน เดือนละเท่าๆกัน วงเงินไม่ต่ำกว่า 20 บาท สูงสุดไม่เกิน 500 บาทต่อเดือน

ข้อ 16 เงินรับฝาก สมาชิกสามารถนำเงินฝากวงเงินสูงสุดไม่เกินรายละ 5,000 บาทและจะถอนได้ไม่เกิน 1 ครั้งต่อเดือน ได้รับดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7 ต่อปี

ข้อ 17 พิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้และความชำนาญ เป็นคณะกรรมการจำนวน 15 คนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

ข้อ 18 คณะกรรมการประกอบด้วย ประธานกองทุน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ผู้ตรวจสอบภายใน และประชาสัมพันธ์

ข้อ 19 คณะกรรมการกองทุนมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

ข้อ 20 คุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ข้อ 21 คณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็น ประธานอาจเรียกประชุมมากกว่า 1 ครั้ง และมีคณะกรรมการเข้าประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

ข้อ 22 การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ถือเสียงข้างมาก และกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนนหนึ่งเสียง

ข้อ 23 ประเภทการกู้ยืมต้องยืมไปเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

ข้อ 24 การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกผู้ขอกู้ต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้ ต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง

ข้อ 25 วงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท ทั้งนี้ให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม

ข้อ 26 การดำเนินการตามโครงการขอกู้ สมาชิกต้องจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานเสนอกรรมการกองทุนทุกๆ 3 เดือน

ข้อ 27 การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขกำหนด

ข้อ 28 หลักประกันเงินกู้ ต้องมีผู้ค้ำประกันจำนวน 2 คน สมาชิกหนึ่งคนมีสิทธิ์ค้ำประกันบุคคลอื่นได้ไม่เกิน 2 คน

ข้อ 29 การชำระคืนเงินกู้ ต้องชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี แบ่งเป็น 2 งวด ช่วงละ 6 เดือน

ข้อ 30 ดอกเบี้ยสามารถปรับขึ้น ลง ได้ตามสภาวะเศรษฐกิจ โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 7 ต่อปี

ข้อ 31 กรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้ค้ำประกันทั้งสองคนเป็นผู้ชดใช้เงินกู้ไม่ว่ากรณีใดๆ

ข้อ 32 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ให้คณะกรรมการนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามอัตราส่วนต่างๆ ที่ได้ตกลงไว้ในที่ประชุม

ข้อ 33 กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝาก และบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบเดือนละหนึ่งครั้ง แล้วติดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุน

ข้อ 34 คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชีต่อคณะกรรมการสนับสนุน และจัดให้มีการประชุมใหญ่สมาชิกหลังสิ้นปีปฏิทินภายใน 30 วัน พร้อมจ่ายเงินปันผลให้สมาชิกในวันประชุมด้วย

ข้อ 35 ให้คณะกรรมการกองทุน นัดประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อ 36 ภายใน 1 ปี ให้คณะกรรมการกองทุนประเมินการดำเนินงาน ตามระเบียบนี้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

6. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ

- 1.จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดดังนี้
  1. เป็นผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี
  2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
  3. ปฏิบัติตนอยู่ในศาสนา ตลอดจนถึงมีนัยในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษความผิดที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิด

ฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

7. แบบคำขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน ทั้งผลผลิตด้านการเกษตรและการแปรรูปผลผลิต
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

8. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ผู้ประสงค์จะขอกู้ต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
2. คณะกรรมการกองทุนมีสิทธิอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท

3. ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ให้แก่ผู้กู้และธนาคาร

ทราบ

4. การมีหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน

5. กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

6. กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย

7. กรณีผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่กำหนด

8. กรณีผู้กู้ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์การขอกู้ให้คณะกรรมการมีสิทธิยกเลิกสัญญา

9. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการหนึ่งที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

โดยวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท

3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิต ให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

10. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำหรับในการวิจัยนี้ได้นำเสนอด้วยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วมโมเดลซิป (CIPP MODEL)

CIPP MODEL คือกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่างที่มีอยู่ ซึ่งในการทำการวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งกระบวนการประเมินได้ 4 ประเภท

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งบริบทหรือสภาวะแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้คาดการณ์ถึงผลของการดำเนินโครงการ

2. การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation) เป็นการแสดงความสอดคล้องของปัจจัยภายในปัจจัยภายนอกกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) กระบวนการการดำเนินโครงการสามารถเปลี่ยนแปลงได้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าค้นพบสิ่งที่ดีกว่า

4. การประเมินผลที่เกิดจากโครงการ (Product Evaluation) โดยพิจารณาจาก ผล (Output) ผลกระทบ (Effects) ผลทางอ้อม (Impacts) ซึ่งผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดต่างมีความสำคัญ

จากกระบวนการ CIPP MODEL นี้สามารถแบ่งการตัดสินใจควบคู่กับการประเมินดังกล่าวได้ 4 ประเภทดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง
3. การตัดสินใจในการปฏิบัติ
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณีเฉพาะหมู่บ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เริ่มเข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการประเมินโครงการดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา เป็นวิธีการประเมินเชิงระบบ (System Theory, System Approach) ในรูปแบบ ชิฟฟ์โมเดล ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เกิดขึ้นในยุคที่ 6 ยุคการขยายองค์ความรู้ทางการประเมิน (ค.ศ. 1958 – 1972) ซึ่งกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน มีการกำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ การประเมินสภาพแวดล้อมนี้ได้ถูกนำมาประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านวะกะเจียว และสมาชิกกองทุน สมาชิกผู้รู้รายบุคคล

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากรภายในหมู่บ้านวะกะเจียว ทั้งจำนวนสมาชิกภายในหมู่บ้าน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพ

ภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน สำหรับการนำมาใช้เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านวาระเจียว ทั้งระดับรวมทั้งหมดในหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ และการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นนี้ ได้นำมาใช้ประเมินทั้งระดับหมู่บ้านและเฉพาะรายบุคคล (ผู้กู้)

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

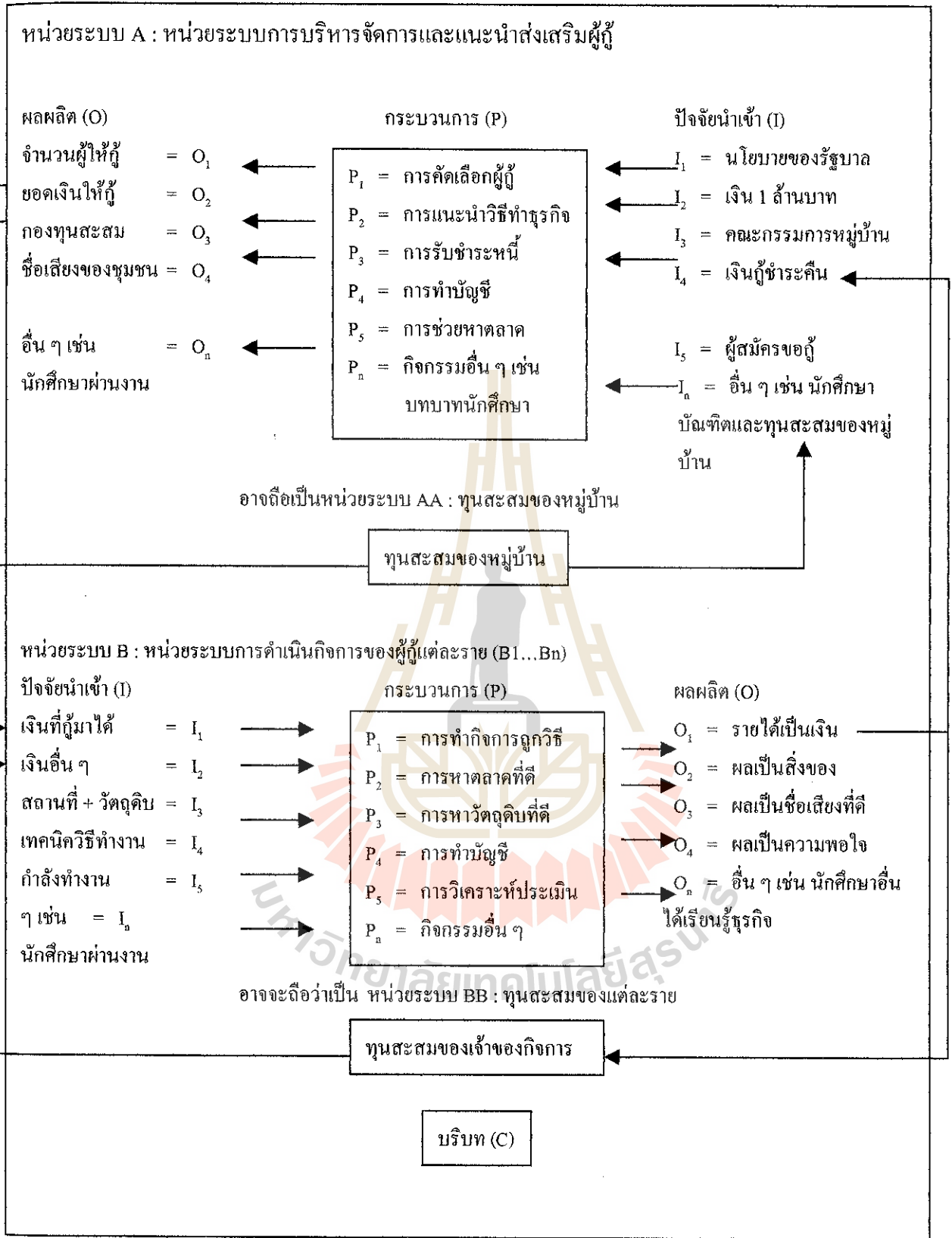
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่นำไปใช้ต่อไป

สำหรับวิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านวาระเจียว หมู่ 4 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบ คือ

1. ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. ระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านวาระเจียว หมู่ 4 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ในรูปแบบของ “ซีพีพีโมเดล” ดังนี้

รูปที่ 1 องค์ประกอบระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการทำการประเมินโครงการซึ่งก็ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ กันรวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 294 ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	10	คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	50	คน
3. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	218	คน
4. ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	9	คน
5. ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	7	คน

สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำการประเมินนั้นจะสุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ในแบบวิธีการทำรายงานตามแบบรายงาน (บร.) ต่างๆ เช่น ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 5 ราย หรือ เฉพาะคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และทราบว่า การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด จำเป็นต้องมีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ สำหรับคำว่า “ตัวแปร” และ “ตัวชี้วัด” มีความหมายคล้ายกัน และบางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในจุดเน้น ดังนี้คือ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือที่ต้องการศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

ตัวแปร หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าตัวแปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชกรนั้นๆ และตัวแปรอาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและ โครงสร้างของสิ่งที่กำลังทำการประเมิน

สำหรับวิธีการในการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการมีวิธีการกำหนดอยู่ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดตัวชี้วัด / ตัวแปร

เป็นขั้นตอนการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ หรือประเด็นในการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรที่สำคัญที่จะนำมาสร้างตัวชี้วัดได้อย่างสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการหรือประเด็นที่ต้องการประเมิน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัด

การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัด เป็นขั้นตอนของการจำแนกประเภทและลักษณะของตัวชี้วัดที่ได้ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในการนำมาเพื่อกำหนดตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนของการกำหนดเกณฑ์ที่แสดงระดับคุณภาพหรือระดับความพึงพอใจของตัวชี้วัดว่าจะมีลักษณะอย่างไรทั้งในลักษณะของเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ

เมื่อได้ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ต้องการแล้ว สามารถจำแนกตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการที่ทำให้เห็นชัดเจนคือ

ตัวชี้วัดและตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

1. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้รู้ ได้แก่

1.1 ตัวแปรและตัวชี้วัดบริบท

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน
- ด้านวัฒนธรรม
- ข้อมูลอื่นๆ เช่นแบบแผนการดำเนินชีวิต

1.2 ตัวแปรและตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ได้แก่

- นโยบายของรัฐบาล
- เงิน 1 ล้านบาท

- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- ผู้สมัครขอกู้
- อื่นๆ เช่น นักศึกษาบัณฑิตกองทุนสะสมของหมู่บ้าน

1.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดขบวนการ ได้แก่

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยเหลือตลาด
- กิจกรรมอื่นๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา

1.4 ตัวแปรและตัวชี้วัดผลผลิต ได้แก่

- จำนวนผู้ได้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- กองทุนสะสม
- ชื่อเสียงของชุมชนอื่นๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน

2. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.1 ตัวแปรและตัวชี้วัดบริบท ได้แก่

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- หนี้สินนอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2.2 ตัวแปรและตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ได้แก่

- เงินที่กู้มาได้
- เงินอื่นๆ

- สถานที่และวัตถุดิบ
- เทคนิควิธีการทำงาน
- กำลังการทำงาน
- อื่นๆ เช่นนักศึกษาผ่านงาน

2.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดกระบวนการ ได้แก่

- การทำกิจการถูกวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การทำบัญชี
- การวิเคราะห์ประเมิน
- กิจกรรมอื่นๆ

2.4 ตัวแปรและตัวชี้วัดผลผลิต ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน
- ผลเป็นสิ่งของ
- ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี
- ผลเป็นความพอใจ
- อื่นๆ เช่นนักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ทั้งสองหน่วยระบบ ทั้งหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละรายมีความเชื่อมโยงต่อกัน และความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นต้องประเมินทั้งสองหน่วยระบบนี้ร่วมกัน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว หมู่4 โดยผู้ประเมินได้ใช้เครื่องมือในการประเมิน ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึก

เป็นเครื่องมือที่นำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรม หรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้นๆ การสังเกตและการบันทึกมีทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์

เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก หรือจากกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างมาก เพราะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน การสัมภาษณ์จะเป็นทั้งลักษณะการสัมภาษณ์แบบปิด คือตอบเพียง ใช่, ไม่ใช่, เป็น, ไม่เป็น, และการสัมภาษณ์แบบเปิด คือให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนคติส่วนตัวบุคคลด้วย สำหรับวิธีการสัมภาษณ์นี้ใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.)

3. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม เช่น การทำประชาคม

4. การประชุมเวทีชาวบ้าน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ต้องทำการเก็บรวบรวมแบ่งได้ 2 แหล่ง

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลและผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลและผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลได้แล้ว

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนของการกำหนดข้อมูลจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ เพื่อให้ทราบลักษณะและระดับของข้อมูล และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดจึงจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. กำหนดแหล่งข้อมูล

โดยแหล่งข้อมูลที่กำหนดขึ้นเพื่อทำการประเมิน คือ หมู่บ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

3. เลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กำหนดตามความเหมาะสมกับข้อมูลและจุดประสงค์ที่ต้องการวัด ทั้งนี้ยังมีการกำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติงานตามแบบรายงาน (บร.) ต่างๆ

4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีหลากหลายวิธีและมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ประเมินจึงเลือกวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ยังต้องได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนเพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเชื่อถือได้ สำหรับเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการประเมินโครงการครั้งนี้ คือ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

5.2 แบบรายงาน บร.2 (แบบข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

5.3 แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.4 แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติตามรายเดือน)

5.5 แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

5.6 แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.7 แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

5.8 แบบรายงาน บร.8 (แบบรายงาน โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)

5.9 แบบรายงาน บร.9 (แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์)

5.10 แบบรายงาน บร.10 (แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

5.11 แบบรายงาน บร.11 (แบบรายงานศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

5.12 แบบรายงาน บร.12 (แบบรายงานการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง ซึ่งก่อนจะออกเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการวิธีการดำเนินการ เพื่อที่จะได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่าง

ครบถ้วน และวิธีการที่นำมาใช้ในการทำการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านพะเยา ผู้ประเมินใช้วิธีทำแบบสอบถาม (บร. ต่างๆ) การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบรายงานต่างๆ (บร.) แล้ว ผู้ประเมินจะต้องแยกข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะคือ ข้อมูลเชิงปริมาณ (ตัวเลข) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (ทัศนคติ) และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อนำเสนอต่อๆ ไป โดยวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 วิธีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หรือการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือการวิเคราะห์โดยไม่ใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

หลังจากผู้ทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดต่าง ๆ ซึ่งประยุกต์จากรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ้าดังกล่าวในบทที่ 3 เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการครั้งนี้ ผลการวิเคราะห์แบ่งได้ 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน
- ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วิธีการใหม่ (ถ้ามี)
- ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู
- ตอนที่ 5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

จากรายงานผลประจำปีของธนาคารกสิกรไทย(http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) ได้กล่าวถึงความยากจนของประเทศ ดังนี้คือ ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในรอบปี 2544 ขยายตัวได้เพียงเล็กน้อย ภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมชะงักตามการใช้จ่ายบริโภคของประชาชนที่อ่อนตัวลง การส่งออกและการนำเข้าหดตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะงักตัว คุณค่าและดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลลดลง ภาวะเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ ส่วนภาคการเงินนั้นสภาพคล่องของระบบยังมีอยู่สูง กดดันให้ดอกเบี้ยทรงตัวในระดับต่ำ แต่การปล่อยสินเชื่อของระบบธนาคารเพิ่มขึ้นไม่มากนักเพราะภาวะเศรษฐกิจยังไม่เอื้ออำนวย ทำให้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ยังคงเป็นภาระหนักต่อระบบธนาคาร ในรอบปี 2544 ระบบธนาคารพาณิชย์มีผลประกอบการดีขึ้นบ้าง อย่างไรก็ตาม แต่ละธนาคารก็ยังคงต้องเร่งปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในปี 2544 ที่ผ่านมา ธนาคารกสิกรไทยได้เร่งปรับกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจธนาคารและเร่งปรับองค์กร

การอย่างต่อเนื่องจากปี 2543 เร่งพัฒนานำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นในปี 2544 ขณะเดียวกันธนาคารก็ได้นำแนวคิดใหม่ในด้านบริหารจัดการแบบครบวงจร “Balanced Scorecard” มาใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของธนาคาร เพื่อสร้างความสำเร็จในทุกๆด้าน อย่างยั่งยืนต่อไป

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย (http://www.gototfb.com/pdf/FinanciaIStatement/TFB2001_Thai.pdf) ได้กล่าวถึงบริการสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โครงการให้ความร่วมมือในการสนับสนุนทางการเงินแก่ SMEs ร่วมกับกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) เป็นความร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อร่วมสนับสนุนลูกค้า SMEs ของธนาคารที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ให้มีโอกาสได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน จากกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) หรือกองทุนรวม SMEs โดยมีบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมวรรณ จำกัด เป็นผู้จัดการกองทุน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินและช่วยปรับปรุงอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio) ของกลุ่มลูกค้า SMEs ของธนาคาร ซึ่งกลุ่มลูกค้า SMEs ของธนาคาร จะประกอบด้วย

- สินเชื่อเพื่อโครงการลดต้นทุนประหยัดพลังงาน SMEs
- บริการให้คำปรึกษาแก่ SMEs ร่วมกับ สถาบันคีนันแห่งเอเชีย (Kenan Institute – Asia)
- บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัย
- บริการเงินโอนให้ผู้รับที่ไม่มีบัญชีธนาคารผ่านระบบ On – line
- โครงการ e - Coupon
- บริการ m – Commerce ใช้โทรศัพท์มือถือของ AIS
- บริการเติมเงินโทรศัพท์พร้อมใช้ (Pre – Paid Phone)
- บริการไอเน็ตอีซี่เพย์ (Inet Easy Pay)
- บริการระบบตอบรับอัตโนมัติ (Interactive Voice Response)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย (http://www.gototfb.com/pdf/FinanciaIStatement/TFB2001_Thai.pdf) จากผลการดำเนินงานตามงบการเงินเฉพาะของธนาคารสำหรับปี 2543 และปี 2544 สาเหตุหลักที่กำไรสุทธิลดลง เนื่องจากธนาคารตั้งค่าเผื่อการด้อยค่าของทรัพย์สินรอการขาย เพื่อให้สามารถรองรับการด้อยค่าของสินทรัพย์ ค่าใช้จ่ายในการถือครองและค่าใช้จ่ายในการขายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนผลการขาดทุนจากการขายของทรัพย์สินรอการขายที่มีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของธนาคารในการจัดการทรัพย์สินรอการขายด้วยหลักความระมัดระวังยิ่งขึ้น และได้ตั้งเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่ม เพื่อรองรับผลการขาดทุนทั้งหมดที่จะเกิดจากการขายลูกหนี้ของธนาคารให้แก่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

ผลการดำเนินงานประจำปี 2544 คณะกรรมการของธนาคารเสนอผลการดำเนินงานดังนี้

ขาดทุนคงเหลือยกมาจากงวด 31 ธันวาคม 2543	88,173,511,823.92	บาท
กำไรสุทธิประจำปี 2544	1,008,450,264.49	บาท
การจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาทรัพย์สิน	163,580,374.46	บาท
ขาดทุนคงเหลือยกไปงวดบัญชีหน้า	87,001,481,184.97	บาท
(ไม่จ่ายเงินปันผลสำหรับรอบระยะเวลา 1 ปี ของปี 2544)		

สถิติฐานะการเงินและผลการดำเนินงานงบการเงินเฉพาะของธนาคาร

(หน่วย : ล้านบาท)

	2544	2543	2542	2541	2540
สินทรัพย์					
เงินสด	12,142	11,959	14,612	9,400	10,227
รายการระหว่างธนาคารและตลาดการเงิน	164,496	172,048	94,767	69,068	87,195
หลักทรัพย์ซื้อ โดยมีสัญญาขายคืน		3,700	200	23,800	39,475
เงินลงทุนสุทธิ	113,465	83,777	87,040	52,893	39,243
เงินให้สินเชื่อ (หักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและค่าเพื่อการปรับมูลค่าจากการปรับโครงสร้างหนี้)	437,440	455,810	467,089	490,672	581,873
ดอกเบี้ยค้างรับ	2,103	2,231	2,607	8,713	8,723
ทรัพย์สินรอการขายสุทธิ	11,634	12,670	6,705	1,561	1,458
ภาระของลูกค้ำจากการรับรอง	612	706	845	1,054	2,288
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิ	22,173	22,290	18,851	19,880	20,452
สินทรัพย์อื่น	6,520	6,386	8,380	11,723	10,451
รวมสินทรัพย์	774,385	768,077	724,696	704,439	795,385
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น					
เงินฝาก	664,846	647,334	608,734	579,333	588,414
รายการระหว่างธนาคารและตลาดการเงิน	13,831	16,825	23,734	41,842	106,903
หนี้สินจำคืนเมื่อทวงถาม	3,456	2,251	3,643	2,838	2,988
หลักทรัพย์ขายโดยสัญญาซื้อคืน	-	10	-	-	309
เงินกู้ยืมระยะสั้น	-	7,500	-	-	-
เงินกู้ยืมระยะยาว	48,748	48,551	54,908	14,773	16,861
ภาระของธนาคารจากการรับรอง	612	706	845	1,054	2,288
หนี้สินอื่น	15,821	19,320	11,813	13,267	20,814
รวมหนี้สิน	747,314	742,497	703,677	653,107	738,577
ส่วนของผู้ถือหุ้น	27,071	25,580	21,019	51,332	56,808

รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	774,385	768,077	724,696	704,439	795,385
--------------------------------	---------	---------	---------	---------	---------

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย (http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน ดังนี้คือจากสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอยและขยายตัวของสินเชื่อในอัตราที่ลดลง ได้ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งต้องพยายามปรับตัวโดยหันมาให้ความสำคัญกับกลุ่มลูกค้าผู้บริโภครายย่อยมากขึ้น เนื่องจากเล็งเห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการเติบโต ทำให้การแข่งขันในกลุ่มนี้มีมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งได้พยายามพัฒนาบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอของลูกค้า ตลอดจนพยายามสร้างความพึงพอใจอันสูงสุดแก่ลูกค้าสำหรับธนาคารกสิกรไทย ในฐานะที่เป็นหนึ่งในสถาบันการเงินชั้นนำของประเทศไทย ที่มุ่งมั่นพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ในรอบปีที่ผ่านมาธนาคารได้มีการนำรูปแบบการบริการใหม่ๆ การพัฒนาเทคโนโลยี และการบริหารจัดการ สายงานวิสาหกิจ ที่ดูแลกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการและการขายเพื่อสร้างประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินธุรกิจของธนาคาร โดยกำหนดจากมุมมองด้านความต้องการ ความพึงพอใจในการใช้บริการ โดยมีการจัดกลุ่มลูกค้าของธนาคารจากพฤติกรรมการใช้บริการ รายได้ และความต้องการของลูกค้า เพื่อการปรับปรุง รูปแบบการให้บริการและรูปแบบสาขาให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่มลูกค้าต่อไป นอกจากนี้ ธนาคารยังได้จัดทีมขายตรงให้สอดคล้องกับลักษณะของทุกกลุ่มลูกค้า การปรับรูปแบบบริการนี้จะอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าได้อย่างเต็มที่

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านวะกะเจียว

แต่เดิมพื้นที่หมู่บ้านเป็นป่าดงดิบคงพญาไฟ เมื่อก่อนนั้นประชาชนได้พากันขึ้นไปตั้งถิ่นฐานทำมาหากินบนพื้นที่เขาใหญ่ ซึ่งเป็นสภาพป่าดงดิบที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยทำอาชีพล่าสัตว์ หาของป่า มีความผูกพันอยู่กับธรรมชาติ และการทำการเกษตร มีการตั้งบ้านเรือนอยู่กันเป็นกลุ่ม และเริ่มขยายขึ้นเรื่อยๆ จนมาถึงรัฐบาลสมัยท่าน จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายที่จะปรับปรุงเขาใหญ่ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ และเห็นว่าถ้าปล่อยให้ชาว

บ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานบนเขาใหญ่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็จะทำให้สภาพป่า และสัตว์ป่าถูกทำลาย และก็จะหมดไปในที่สุด จึงได้ทำการจัดสรรพื้นที่ที่เป็นที่ราบ ให้ชาวบ้านบนเขาใหญ่อพยพลงมาอยู่บริเวณข้างล่าง ซึ่งมีลำห้วยซึ่งเป็นลำตะคลองที่มีต้นน้ำ จากน้ำตกเหวสุวัตบนเขาใหญ่ ไหลผ่านลำตะคลองสายนี้ลงสู่เขื่อนลำตะคลอง ที่คลองไผ่

บ้านวะกะเจียวเดิมทีนั้นได้ขึ้นอยู่กับ ต.ชนงพระ แต่ต่อมาได้มีการแยก ต.ชนงพระออกมาเป็น ต.หนองน้ำแดง เมื่อปี พ.ศ. 2527 และบ้านวะกะเจียวก็ได้แยกตัวออกมาจาก ต.ชนงพระมาขึ้นกับ ต.หนองน้ำแดง โดยมีลำตะคลองที่ไหลลงมาจากเขาใหญ่เป็นเส้นแบ่งเขตระหว่าง ต.ชนงพระ และ ต.หนองน้ำแดง

ที่มาของชื่อหมู่บ้านวะกะเจียวนั้น คือเมื่อก่อนนั้นจะมีทุ่งดอกกะเจียวเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านส่วนมากจะเป็นเก็บดอกกะเจียวที่ทุ่งบริเวณนี้ไปรวมจมน้ำพริกหรือเก็บไปขาย จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านว่า “หมู่บ้านวะกะเจียว”

คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน ได้อพยพลงมาจากเขาใหญ่ ได้ยึดพื้นที่ที่มีลำคลองไหลผ่านทำการสร้างบ้านเรือนอยู่สองฝั่งคลอง เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ และใช้ลำคลองเป็นการคมนาคมไปมาหาสู่กัน ผู้คนส่วนมากจะอพยพมาจากถิ่นอื่นด้วย คือมาจากบุรีรัมย์ ลพบุรี สุพรรณฯ อ่างทอง และอำเภอต่างๆ ในจังหวัดโคราช โดยพากันมาจับจองพื้นที่ทางป่าดงดิบ เพื่อมาทำไร่

การตั้งถิ่นฐานครั้งแรกของชุมชนส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลอง ซึ่งเป็นสายลำตะคลองที่มีต้นน้ำมาจากเหวสุวัตบนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำเขื่อนลำตะคลอง เพราะมีความอุดมสมบูรณ์และสะดวกในการคมนาคม ต่อมาเมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การขยายตัวของชุมชนจึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเมื่อมีถนนลาดยางสาย รัชชต์-เขาใหญ่ ตัดผ่านทำให้ชุมชนขยายตัวออกมาอยู่สองฟากฝั่งถนนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการคมนาคมสะดวกสบาย และมีการทำมาค้าขายเพิ่มมากขึ้น

หมู่บ้านวะกะเจียวตั้งอยู่บนพื้นที่ที่เป็นเนินเขา สลับกับที่ราบ อยู่บริเวณปากทางขึ้นเขาใหญ่ ประมาณกิโลเมตรที่ 4 จากปากทางเขาใหญ่ และมีลำตะคลองซึ่งมีต้นน้ำจากน้ำตกเหวสุวัตบนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ไหลผ่านหมู่บ้าน จึงทำให้หมู่บ้านมีน้ำใช้ในการทำเกษตรตลอดปี ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านวะกะเจียวมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับ	บ้านทรายทอง
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับ	บ้านทรายทอง
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับ	บ้านโป่งกะสัง

ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับ บ้านคลองชัย

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านวะกะเจียวมีจำนวน 312 คนคน เป็นชาย 147 คน เป็นหญิง 165 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 62 ครัวเรือนแดง (ประชากรตำบลหนองน้ำแดงมีจำนวน 8,277 คน โดยแยกเป็นชาย 4,191 คน หญิง 4,036 คน) ซึ่งมีการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 4.6 จากปีก่อน และมีแนวโน้มว่าจำนวนประชากรจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ เนื่องจากหมู่บ้านมีถนนสายชนระชิดผ่าน ซึ่งเป็นเส้นทางมุ่งสู่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ทำให้ชาวบ้านออกมาค้าขายบริเวณริมถนนมากขึ้น ทำให้มีการไหลเวียนของกระแสเงิน ทำให้มีการขยายตัวของประชากร

อาชีพหลักของประชากรหมู่บ้านวะกะเจียว คือ เกษตรกร ทั้งปลูกผัก พืชไร่ พืชสวน สำหรับผักที่ปลูกมาก คือ ผักกาด ผักกวางตุ้ง ผักชี ต้นหอม ส่วนพืชไร่ที่ปลูกมาก คือ ข้าวโพดและยังมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ คือ เลี้ยงวัวนม และเลี้ยงไก่ พื้นที่ทำการเกษตร 100 ไร่ พื้นที่ทำสวน 150 ไร่ นอกจากนี้อาชีพเกษตรกรแล้วยังมีอาชีพรับจ้างและรับราชการด้วย

ด้านสาธารณูปโภค ปัจจุบันมีถนนลาดยางตัดผ่านหมู่บ้านไปอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ชื่อถนนชนระชิด และไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านแล้วเมื่อ พ.ศ. 2518 ปัจจุบันครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน การประปาหมู่บ้านสร้างเมื่อ พ.ศ. 2540 แต่บางครัวเรือนยังคงใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาล สำหรับแหล่งน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำลำตะคองที่ไหลลงมาจากเขาใหญ่ผ่านหมู่บ้านไปยังอ่างเก็บน้ำลำตะคอง

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านวะกะเจียว

ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านวะกะเจียว ประกอบอาชีพเกษตรกร ปลูกพืชไร่และผัสวนครัว รองลงมาคือรับจ้างและค้าขาย สำหรับพืชไร่ที่ปลูก คือ ข้าวโพด และน้อยหน่า ผักสวนครัวที่ปลูกคือ ผักกาด ผักชีไทย ผักชีลาว ผักกวางตุ้ง เป็นต้น นอกเหนือจากปลูกพืชผักแล้ว ประชากรยังประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ด้วย คือเลี้ยงวัวนม และเลี้ยงไก่

รายได้ของประชากรอยู่ในระดับปานกลาง คือพอมีพอกิน มีเพียงส่วนน้อยที่มีรายได้สูง ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพค้าขายริมถนนชนระชิด

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านหมู่บ้านวะกะเจียวไม่แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลเดียวกัน หมู่บ้านวะกะเจียวไม่มีวัดในหมู่บ้าน แต่มีวัดที่อยู่หมู่บ้านทรายทองที่อยู่ติดกับหมู่บ้าน

คือ วัดป่าอานวยผล และ วัดบ้านนา ซึ่งชาวบ้านวะกะเจียวยังมีประเพณีที่สำคัญส่วนใหญ่ก็จะเป็น ประเพณีวันสำคัญทางศาสนาตามปฏิทินในแต่ละปี คือ

- เดือน มกราคม   ทำบุญขึ้นปี ใหม่
- เดือน เมษายน   ทำบุญประเพณีสงกรานต์
- เดือน กรกฎาคม   ทำบุญประเพณีเข้าพรรษา
- เดือน ตุลาคม   ทำบุญประเพณีออกพรรษา, ทอดกฐิน, สารทไทย
- เดือน พฤศจิกายน   ประเพณีลอยกระทง

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1.2.5.1 ลักษณะที่เป็นศักยภาพที่ดี

ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี เป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งสำหรับ บ้านวะกะเจียว สิ่งที่สามารถแสดงถึงความเป็นชุมชนเข้มแข็ง คือ

ผู้นำชุมชน ของหมู่บ้านวะกะเจียวแบ่งเป็นผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่ บ้าน อ.บ.ค. พัฒนาชุมชน ครูใหญ่โรงเรียนวัดวะกะเจียว พระสงฆ์ ส่วนผู้นำที่ไม่เป็นทางการที่ชาวบ้าน ให้ความเคารพนับถือเหมือนกับผู้นำที่ทางราชการแต่งตั้งนั้น ได้แก่ ผู้เฒ่า ผู้แก่ในหมู่บ้าน

การรวมกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ขึ้นภายในหมู่บ้านเป็นอีกสิ่งหนึ่ง que แสดงถึง ความเข้มแข็งของ ชุมชน เพราะการรวมกลุ่มเกิดมาจากการที่ประชากร ในหมู่บ้านมีความสามัคคีต้องการช่วยเหลือกันและ กัน และทำให้หมู่บ้านมีเงินหมุนเวียน ในหมู่บ้านมากขึ้น กลุ่มต่าง ๆ ที่มีในหมู่บ้านมากขึ้น กลุ่มต่าง ๆ ที่ มีในหมู่บ้าน ได้แก่

- กลุ่มสัจจะออม กิจกรรมของกลุ่ม คือ เป็นเงินทุนสำรองให้สมาชิกสามารถกู้เงินฉุกเฉินได้ และต้องการให้สมาชิกรู้จักการเก็บออมเงิน โดยการเก็บเป็นเงินฝากหุ้่นละ 100 บาท
- กลุ่มสตรีแม่บ้าน มีกิจกรรมของกลุ่ม คือ ช่วยเหลือกับเรื่องการประกอบ อาชีพทาง ด้านเกษตร และการปฏิบัติกิจกรรมตามประเพณีสำคัญต่าง ๆ
- กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นการรวมกลุ่มในลักษณะการทำประกันชีวิตเพื่อหากมีการ เสียชีวิต ผู้ทำประกันหรือเป็นสมาชิกกลุ่มจะได้รับเวนทดแทน โดยบุคคลซึ่งได้รับผลประโยชน์ผู้ ตาย
- กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน กิจกรรมของกลุ่ม คือ ช่วยให้สมาชิกมีดอกาสกู้ยืมเพื่อนำ ไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพเดิมและการเริ่มต้นอาชีพใหม่

1.2.5.2 ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็งภายในชุมชนของหมู่บ้านวะกะเจียว คือ

1. ความสามัคคีภายในชุมชนยังอยู่ในระดับปานกลาง ยังคงมีความขัดแย้งกันแบ่งพรรคแบ่งพวก
2. ปัญหาเยาวชนกับยาเสพติด ยังคงมีอยู่ภายในหมู่บ้านแต่มีจำนวน ไม่มากนัก
3. ปัญหาความยากจนภายในหมู่บ้านยังมีมาก เพราะประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งมีรายได้น้อยมาก
4. ด้านการศึกษาของประชากร ยังอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง และไม่ให้ความสำคัญกับการส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม กรณีศึกษาบ้านวะกะเจียว ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแล การประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

(1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จาก การสัมภาษณ์ บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจว่ารัฐบาลจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือประชาชนในเรื่องเงินทุนในการประกอบอาชีพ เป็นการกระตุ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนและให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ในการบริหารกองทุนตนเอง

(2) เงิน 1 ล้านบาท จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่าประชาชนร้อยละ 90 มีความเข้าใจว่า เงินกองทุน 1 ล้านบาท จากรัฐบาลจะเข้ามาช่วยเหลือประชาชนในเรื่องของเงินทุน เพื่อ การประกอบอาชีพ และใช้เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านได้ และเข้าใจว่าเงิน 1 ล้านบาท ที่ได้มา รัฐบาลให้มาเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ และเงิน 1 ล้านบาท ที่ได้ควรจะต้องอยู่ต่อไปด้วยการกู้และชำระคืนเพื่อให้สมาชิกคนอื่น ๆ ใ้กู้ต่อไปหากสมาชิกกองทุนทุกคนรักษาสัญญาและมีความซื่อสัตย์ในการชำระคืนเงินกู้

(3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว พบว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่มีความเข้าใจนโยบายดังกล่าวเกิดขึ้น เพื่อแก้ปัญหาคความยากจนของ

ประชาชน ช่วยเหลือเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และเพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระบบให้เกิดการหมุนเวียนเงินมากขึ้น และที่สำคัญโครงการกองทุนหมู่บ้านที่เกิดขึ้นเท่ากับเป็นการทดสอบความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนกันเอง

(4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน จากการสัมภาษณ์สมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว พบว่า สมาชิกผู้กู้มีความเห็นตรงกันว่าทุกคนควรชำระเงินคืนให้กับกองทุนตามที่กำหนด เพราะการกู้เงินจากกองทุนเพิ่ม การกู้ยืมที่เสียดอกเบี้ยต่ำ การรักษาสัญญาในการชำระคืนเท่ากับเป็นการสร้างเครดิตในการกู้ยืมครั้งต่อไป และเงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะเป็นการหมุนเวียนให้สมาชิกคนอื่น ๆ กู้ต่อไป

2.1 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

(1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียวเป็นไปตามระเบียบของกองทุนทุกประการ ผู้กู้ทุกรายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระเบียบกองทุนกำหนด

(2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีของกองทุนมีเหรียญกษาปณ์ของกองทุนเป็นผู้รับหน้าที่ในการทำบัญชี ซึ่งบุคคลที่รับผิดชอบในส่วนที่ทำบัญชีก็พอจะมีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีของกองทุนมีความถูกต้อง และถ้ามีปัญหา ก็จะขอคำปรึกษาผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นประทางกองทุน

(3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่าทางคณะกรรมการกองทุนได้แนะนำสมาชิกผู้กู้ว่าเงินที่กู้ยืมจากกองทุนให้สมาชิกทุกคนนำเงินที่กู้ยืมจากกองทุนให้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้ และมีการตั้งคณะกรรมการติดตามผลหลังจากการสมาชิกกู้เงินจากกองทุนไประยะหนึ่ง

(4) การรับชำระหนี้ พบว่า ในการรับชำระหนี้เงินกู้คืน พบว่า ยังไม่มีการชำระคืนเพราะว่ายังไม่มีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียวคนใดทำการขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียวเลย เป็นเพราะว่าเงินกองทุนเข้าหมู่บ้านช้า สมาชิกกองทุนจึงเข้าร่วมประชุมตกลงกันว่าให้สมาชิกชุดเก่าผันวาระไปก่อน แล้วทำการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ก่อนจึงจะทำการเขียน โครงการกู้เงิน ไปลงทุนของตนเอง

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- จำนวนผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียวในปัจจุบันยังไม่มีสมาชิกคนใดทำการกู้เงินกองทุนไปลงทุน

- ยอดเงินที่ให้สมาชิกกู้ไปยังคงเป็นศูนย์บาท

2. ผลกระทบโดยตรง

จำนวนสมาชิกผู้กู้ได้ในตอนนี้ 0 ราย

จำนวนเงินสะสมปัจจุบันเงินฝากสัจจะ (กรกฎาคม 2545) 18,879 บาท (หนึ่งหมื่นแปดพันแปดร้อยเจ็ดสิบเก้าบาท)

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

ยังไม่สามารถทำการประเมินผลกระทบทางอ้อมได้ เพราะกองทุนหมู่บ้านยังไม่ได้ทำการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จนกว่าจะมีทำการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนชุดใหม่

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบของการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

ยังไม่สามารถทำการประเมินได้ เพราะว่ายังไม่มีสมาชิกกองทุนรายใดทำการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ไปลงทุน

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

เช่นเดียวกันยังไม่สามารถทำการประเมินได้ เพราะว่ายังไม่มีสมาชิกกองทุนรายใดทำการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ไปลงทุน

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

เช่นเดียวกันยังไม่สามารถทำการประเมินได้ เพราะว่ายังไม่มีสมาชิกกองทุนรายใดทำการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ไปลงทุน

3. สรุป

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการของหมู่บ้านวะกะเจี๊ว โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น ไม่สามารถทำการประเมินได้ เพราะกองทุนหมู่บ้านวะกะเจี๊ว ยังไม่มีสมาชิกรายใดมาขอกู้เงินไปลงทุนประกอบอาชีพ เพราะกองทุนเงินล้านเข้ามาถึงหมู่บ้านช้า

มาก และคณะกรรมการบางท่านที่ได้เลือกมาก็ไม่ได้ให้ความสนใจร่วมกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการชุดเดิมที่มีอยู่จึงได้ทำการประชุมสมาชิกแล้วมีข้อตกลงกันว่า จะให้กรรมการชุดเก่าหมดวาระหน้าที่ลงก่อน แล้วทำการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่เข้ามาแล้วจึงทำการจัดสรรหน้าที่กันใหม่อีกครั้ง แล้วจึงทำการปล่อยเงินให้สมาชิกกู้เงินไปลงทุน ซึ่งกรรมการชุดเก่าจะหมดวาระในเดือนกรกฎาคม พ.ศ 2545 แล้วจะทำการเลือกตั้งกรรมการชุดใหม่ในเดือนสิงหาคม พ.ศ 2545 ดังนั้นจะต้องให้กองทุนหมู่บ้านระกะเจียวทำการดำเนินงานปล่อยเงินกู้กองทุนหมู่บ้านเป็นระยะเวลาหนึ่งปีก่อน จึงจะสามารถทำการประเมินได้

บทที่ 5

สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านระยะเจ็ดปี หมู่ 4 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้ง 5 ข้อหรือไม่ ซึ่งวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

3. เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้

4. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

2. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียวผู้ทำสารนิพนธ์มีขั้นตอนดำเนินการประเมินโครงการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระเบียบ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. เข้าไปศึกษาการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุน
3. ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้ค้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ซิฟฟ์โมเดล ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ มาวิเคราะห์กองทุนของหมู่บ้านวะกะเจียวและกำหนดตัวบ่งชี้ที่ลดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูลในครั้งนี้
4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลจากแบบรายงาน บร.1 – บร.12 บางส่วนต้องทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
5. นำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่จะต้องเขียนสารนิพนธ์
6. ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวก จนสมบูรณ์ ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545

3. ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินการ กรณีบ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการดำเนินการทั้ง 2 ระบบ คือ ระบบ A และระบบ B สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการดำเนินการหน่วยระบบ A คือ หน่วยบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้พบว่า

1. ประชาชนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ว่ารัฐบาลจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในเรื่องเงินทุน เพื่อประกอบอาชีพ
2. เงิน 1 ล้านบาท ที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้ นั้นควรอยู่ต่อไปด้วยการชำระหนี้คืนกับกองทุนเพื่อเป็นแหล่งทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกท่านอื่นต่อไป และยังเกิดผลประโยชน์ในรูปดอกเบี้ยจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทด้วย
3. ทศนคติของประชาชนของหมู่บ้านวะกะเจียว ที่มีต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึก ภูมิใจที่รัฐบาลมองเห็นความสำคัญกับปัญหา

ความยากจนของคนในประเทศ และที่สำคัญโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นเท่ากับเป็นการทดสอบความสามารถของคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุนเอง

3.2 ผลการประเมินของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลรายพบว่า

ไม่สามารถทำการประเมินผลได้เพราะว่ากองทุนหมู่บ้านวะกะเจียวนั้นยังไม่มีสมาชิกรายใดทำการเขียนโครงการมาเสนอขอกู้เงิน

4. อภิปรายผล

การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา บรรลุจุดประสงค์ทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1. กองทุนบ้านวะกะเจียวเกิดขึ้นได้พบว่าประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนให้ความร่วมมือกันและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของราชการ เช่น พัฒนาการอำเภอ

2. การบริหารกองทุนบ้านวะกะเจียวมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างถูกต้องและได้ประธานกองทุนที่มีศักยภาพ มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และมีลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี

3. มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนบ้านวะกะเจียว เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีการแสดงความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างสม่ำเสมอ เช่น จะมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในหมู่บ้าน แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนบ้านวะกะเจียว มีการรวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่น พบว่าคนในชุมชนบ้านวะกะเจียวมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

5. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่เกิดปัญหาซ้ำซาก เช่น

- กลุ่มทำไร่มะม่วง

2. ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนบางกลุ่ม ยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของนายทุน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างแพง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียน

- อาชีพของประชาชนในชุมชนยังพึ่งพาธรรมชาติอยู่มาก ถ้าปีไหนฝนไม่ตกตามฤดูกาลพืชผลทางการเกษตรของคนในชุมชนก็ได้รับความเสียหาย

- อาชีพของคนในชุมชนบ้านวะกะเจียวยังเป็นอาชีพรับจ้าง รายได้น้อยและไม่มีความมั่นคง

6. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในกองทุนหมู่บ้านวะกะเจียว ผู้ทำสารนิพนธ์ได้สร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านหมู่บ้านวะกะเจียว เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งแก่ร่ง ในการดำเนินโครงการตลอดจนสร้างเครือข่ายกับองค์กรนอกชุมชน คือให้ประชาชนในหมู่บ้านทำการแปรรูปผลไม้เช่นมะม่วงที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เป็นมะม่วงดอง มะม่วงแช่อิ่ม

7. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนบ้านวะกะเจียว มีดังนี้

1. ความรัก ความผูกพัน และความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ของคนในหมู่บ้าน ความผูกพันซึ่งกันและกันนี้เองทำให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจทำงานเพื่อชุมชน อย่างแท้จริง

2. การจัดตั้งกลุ่มทำงานนับว่าเป็นรูปแบบการทำงานที่ประสบความสำเร็จ และมั่นคงมีการจัดการและบริหารกลุ่มที่ดี

3. การที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ มีความยุติธรรม มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ เมื่อเกิดปัญหาต้องฝึ กแก้ปัญหาด้วยตนเอง

8. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ยังไม่สามารถประเมินผลได้ เพราะยังไม่มีสมาชิกรายใดมาทำการเสนอกู้เงิน

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ยังไม่สามารถประเมินผลได้ เพราะยังไม่มีสมาชิกรายใดมาทำการเสนอกู้เงิน

3. ผลกระทบทางอ้อม (Imdivect Impact) ยังไม่สามารถประเมินผลได้ เพราะยังไม่มีสมาชิกรายใดมาทำการเสนอผู้เงิน

9. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน กรณีศึกษาระเบียบข้อบังคับกองทุนบ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คือระเบียบข้อบังคับข้อที่ 11 ว่าด้วยผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ อาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี ขอเสนอแนะว่าผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกหนึ่งปีถึงมีสิทธิ์ขอกลับมาสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้นั้น รู้สึกว่านานเกินไปอยากให้เลือกมาเป็นหกเดือนน่าจะเหมาะสมกว่า

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คือระเบียบข้อบังคับข้อที่ 38 ว่าด้วยอัตราดอกเบี้ย (1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละหนึ่งบาทต่อเดือน เป็นอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง อยากเสนอแนะให้ปรับอัตราดอกเบี้ยเป็นร้อยละห้าสิบสตางค์ต่อเดือน

2. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงการบริหารการจัดการกองทุนฯ ของคณะกรรมการกรณีศึกษาบ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนฯ ของหมู่บ้านวะกะเจียวพบว่า คณะกรรมการบางท่านไม่ได้ให้ความสนใจร่วมกิจกรรม ดังนั้นเมื่อมีการเลือกกรรมการชุดใหม่อยากให้ทำการเลือกสรรหาบุคคลที่เต็มใจทำงานและให้ความร่วมมืออย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 อยากให้คณะกรรมการกองทุนทุกคนศึกษาระเบียบข้อบังคับของกองทุนให้เข้าใจมากกว่าเป็นอยู่ เพราะเวลาที่สมาชิกขอคำปรึกษาจะได้ให้คำปรึกษากับสมาชิกได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 คือเรื่องของเวลา อยากให้คณะกรรมการรักษาเรื่องเวลา คือให้เข้าประชุมตามกำหนดหรือตรงเวลาให้มากกว่านี้ และควรมีวาระการประชุมประจำสัปดาห์

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 เวลาการประชุมใหญ่ อยากให้คณะกรรมการทุกคนช่วยกันประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกหรือประชาชนในหมู่บ้านทราบ โดยทั่วถึงและสมาชิกทุกคนควรให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทำสารนิพนธ์ หลังจากเข้าไปศึกษาและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดิกรณีศึกษากองทุนบ้านวะกะเจียว หมู่ 4 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 เนื่องจากหมู่บ้านวะกะเจียวเป็นหมู่บ้านที่เศรษฐกิจถือว่าใช้ได้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วสมาชิกกองทุนไม่ค่อยให้ความสนใจกับกองทุนเงินล้าน ดังนั้นอยากให้สมาชิกให้ความสนใจในเงินกองทุนหนึ่งล้านบาท โดยอยากให้สมาชิกร่วมกันทำการเขียนโครงการกู้เงิน นำเงินไปลงทุนในธุรกิจของตนเอง ถึงแม้จะเป็นจำนวนเงินที่ไม่มาก แต่ก็น่าจะมีประโยชน์บ้าง เพราะจะได้มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 หน่วยงานของรัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคีกันอย่างแท้จริง หน่วยงานของรัฐบาลต้องเสียสละอย่างจริงจัง และตั้งอยู่บนความยุติธรรม การทำงานมิได้ทำอย่างผิวเผินตามหน้าที่ แต่ต้องทำอย่างจริงจัง ให้ชุมชนรักษาความสามัคคีของชุมชนที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 หน่วยงานของรัฐควรส่งวิทยากรไปช่วยพัฒนา ภูมิปัญญาดั้งเดิมให้ผนวกกับภูมิปัญญาใหม่ที่ทันสมัยเพื่อให้เศรษฐกิจของชุมชนเข้มแข็ง และยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนสามารถยื่นหยัดอยู่ได้ โดยการดึงความรู้ความสามารถของคนในหมู่บ้านหรือชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 ส่งเสริมให้รักษาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้ยืนยาวสืบไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 6 พยายามอนุรักษ์ความเป็นอยู่ของชุมชนดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด ณะนานที่สุด โดยการชี้้นำให้คนในชุมชนเห็นตัวอย่างว่า ชุมชนสามารถมีความภาคภูมิใจ ทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชน ที่มีมาแต่ดั้งเดิมและสามารถอนุรักษ์ให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 7 ส่งเสริมการทำงานกลุ่มให้เป็นระบบทุกกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม กลุ่มผู้ปลูกผักสวนครัว ให้คนทุกวัยมีกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 8 ส่งเสริมผู้นำทุกกลุ่มให้มีความเสียสละ เพื่อก่อกลุ่มอย่างแท้จริงให้เป็นตัวอย่างที่ดีของสมาชิก

ข้อเสนอแนะข้อที่ 9 การที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปใช้ในชุมชนอย่างรวดเร็ว อาจทำลายวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาดั้งเดิม ให้เลือนหายไปมากที่สุด ควรพัฒนาด้วยความระมัดระวัง

บรรณานุกรม

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และสำนักนายกรัฐมนตรี
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2544 (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร บริษัทพัฒนาการพิมพ์จำกัด

ดร. พีรพล ไตรทศวิทย์ รองอธิบดีกรมการปกครอง, รวมพลังประชารัฐ ขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง หน้าที่ 33-42, ส่วนประกอบเครือข่ายประชารัฐ ธันวาคม พ.ศ.
2544

Available: <http://www.1000000baht.com/jceework.html/การจัดกระบวนการหมู่บ้านต้นแบบ>
(2544)

Available: <http://www.1000000baht.com/story/village.html/กองทุนหมู่บ้านไปจยมุ่งสู่ความสำเร็จ>
(2544)

Available: <http://www.1000000baht.com/story/power.html/พลังชุมชนพลังแผ่นดิน> น.พ.
ประเวศ วะสี (2544)

Available: <http://www.rajabhat.ac.th/village/index.html/ความรู้เบื้องต้นกองทุนหมู่บ้านศูนย์ปฏิบัติการกองทุนหมู่บ้าน>
(2544)

Available: http://www.rakbankerd.com/benny/01jam/village_fund/index_houses/fund.html/กองทุนหมู่บ้านแห่งจิตวิญญาณและการแบ่งปัน
ปรีดี โชติช่วง (2545)